

Tiivistelmän kirjoittajat: Timo Ilomäki, Ilja Salakka ja Mira Vanninen

SROI-arviointia voidaan hyödyntää esimerkiksi päihde- ja mielenterveyskuntoutuksen arvioinnissa

Kuntoutussäätiö selvitti SROI-arviointimenetelmän käyttöä kuntoutuksen taloudellisessa arvioinnissa kirjallisuuskatsauksen avulla. Katsauksen tulosten perusteella menetelmää on hyödynnetty muun muassa päihde- ja mielenterveyskuntoutuksen taloudellisessa arvioinnissa.

Arviointi voi olla esimerkiksi sosiaali- ja terveysjärjestöille väline toiminnan laadun varmistamiseen ja kehittämiseen. Järjestöt ovat alkaneet arvioida toimintansa vaikutuksia sosiaalisen näkökulman lisäksi taloudellisesta näkökulmasta. Taloudellisessa arvioinnissa pyritään löytämään toimintatapoja, joilla saadaan aikaan mahdollisimman paljon tavoiteltuja vaikutuksia suhteessa käytettyihin resursseihin.

Eräs taloudellisen arvioinnin menetelmä on SROI, Social Return on Investment, jonka yksi suomennos on *investoinnin sosiaalinen tuotto*. SROI-analysissä arvioidaan toiminnan sosiaalisia hyötyjä rahamääräisiksi muutettuina. SROI-suhdeluku on arvio siitä, kuinka monta euroa yksi toimintaan sijoitettu euro tuottaa yhteiskunnalle.

SROI – Investoinnin sosiaalinen tuotto, kuntoutuksen kontekstissa -kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena oli selvittää, kuinka paljon ja minkälaisiin kuntoutusinterventioihin SROI-menetelmää on hyödynnetty. Tutkimus tehtiin, koska Suomessa SROI on yhä melko tuntematon arviointimenetelmä. Sen hyödyntämisestä kuntoutuksen arvioinnissa oli tärkeää saada tutkimustietoa, jota myös suomalaiset järjestöt voivat hyödyntää.

Tutkimusmenetelmänä käytettiin kartoitettavaa kirjallisuuskatsausta. Yli 15 000 hakuosumasta ja 67 tieteellisestä artikkelista rajautui lopulliseen kirjallisuuskatsaukseen 11 vertaisarvioitua tieteellistä artikkelia ja 7 raporttia tai muuta tapaustutkimusta, siten yhteensä 18 SROI-arviointia.

Tulosten mukaan SROI:ta on käytetty etenkin 2010-luvulla kohtalaisesti, mutta kuntoutuksen arviointiin vähemmän. Eri interventioista saadut SROI-suhdeluvut vaihtelivat suuresti, mikä johtui muun muassa siitä, että arvioitavat hankkeet tai muut toiminnot olivat kestoltaan eri pituisia ja ottivat huomioon erilaisia hyötyjä.

Puolet katsaukseen valikoituneista artikkeleista ja raporteista oli peräisin Isosta-Britanniasta, jossa SROI:ta on käytetty arviointityökaluna eniten. Enemmän kuin yksi artikkeli oli peräisin myös Espanjasta ja Australiasta. Yhteensä seitsemän artikkelia tai raporttia käsitteli päihdekuntoutusta. Useampi artikkeli käsitteli myös mielenterveyttä ja oppimisvaikeuksia. Muita esiintyneitä kuntoutusmuotoja olivat esimerkiksi selkäydinkuntoutus, ajoneuvojen muokkaukset ja hengityselinsairauksiin liittyvä kuntoutus.

Varsinaisten SROI-arviointien lisäksi katsauksessa löydettiin ja käytiin läpi menetelmään liittyvää yleistä keskustelua. Keskustelun perusteella vaikuttaa siltä, että SROI:n käyttöön taloudellisen arvioinnin välineenä liittyy joitain periaatteellisia haasteita. Tällaisia ovat esimerkiksi todellisten vaikutusten osoittaminen ja niin sanottujen varjohintojen realistinen määrittäminen. Haasteista osa koskee toisaalta muutakin taloudellista arviointia.

Keskeisimmät tulokset

1. Kirjallisuuskatsaukseen valikoituneiden kahdeksantoista SROI-arvioinnin perusteella SROI:ta on hyödynnetty esimerkiksi päihde- ja mielenterveyskuntoutuksen, oppimisvaikeuksiin liittyvien tukitoimien, selkäydinkuntoutuksen, ajoneuvojen muokkauksien ja hengityselinsairauksiin liittyvän kuntoutuksen arvioinnissa.
2. SROI-arviointien laatua saattaisi nostaa esimerkiksi erilaisten mielekkäiden vertailuryhmien hyödyntäminen ja siten vaikuttavuuden parempi osoittaminen.

Lisätietoja

Tutkija Timo Ilomäki, 044 781 3118, timo.ilomaki@kuntoutussaatio.fi

Lähteet

Ilomäki, Timo; Salakka, Ilja: SROI – investoinnin sosiaalinen tuotto, kuntoutuksen kontekstissa, Kuntoutussäätiön työselosteita 64/2020

<https://kuntoutussaatio.fi/assets/files/2021/01/SROI-investoinnin-sosiaalinen-tuotto-kuntoutuksen-kontekstissa.pdf>

www.kuntoutussaatio.fi/julkaisut/kuntoutussaation-tutkittua-tietoa/